

**Kommentarmaterial till
kursplanen i moderna språk
– kinesiska inom ramen för
elevens val och språkval**

Skolverket

Kommentarmaterial till
kursplanen i moderna språk
– kinesiska inom ramen
för elevens val och språkval

ISBN: 978-91-7559-127-8
Grafisk produktion: Typisk Form designbyrå
Stockholm 2014

Innehåll

Inledning	4
En samlad läroplan	4
Kursplanens olika delar och kunskapskrav	4
Kinesiska inom ramen för elevens val och språkval	6
Förändringar jämfört med den tidigare kursplanen	6
Byte till den reviderade kursplanen	6
Anknytning till Europarådets referensram för språk	6
Språkfärdighetsnivån för stegen i kinesiska	7
Syftet	12
Det centrala innehållet	12
Kunskapsområden i centralt innehåll	12
Pinyin och förenklade tecken	13
Kommunikationens innehåll	14
Lyssna – reception	16
Tala och samtala – produktion och interaktion	17
Läsa – reception	18
Skriva – produktion och interaktion	19
Kunskapskrav	19
Mer att läsa	19

Inledning

Till varje kursplan finns ett kommentarmaterial som riktar sig till lärare och rektorer. Avsikten med materialet är att ge en bredare och djupare förståelse för de urval och ställningstaganden som ligger bakom texterna i kursplanerna. Materialet beskriver också hur det centrala innehållet utvecklas och hur kunskapskraven är konstruerade.

Här nedan kommer först en övergripande beskrivning av den samlade läroplanen. Därefter följer kommentarmaterialet kursplanernas struktur för att det ska vara lätt att hitta och orientera sig i texten. *Formuleringar som är hämtade direkt från kursplanen är genomgående kursiverade i texten.*

En samlad läroplan

Från och med läsåret 2011/12 har alla obligatoriska skolformer, det vill säga grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan, var sin samlad läroplan.

Läroplanerna består av tre delar. Den första delen beskriver skolans värdegrund och uppdrag, medan den andra delen innehåller övergripande mål och riktlinjer för utbildningen. Dessa delar är i princip likadana för alla obligatoriska skolformer. Läroplanens tredje del innehåller kursplaner för alla ämnen. Kursplanerna är indelade i avsnitten syfte och centralt innehåll och kompletteras med kunskapskrav för de olika ämnena.

För att förstå undervisningens uppdrag är det angeläget att läsa den samlade läroplanen som en helhet. Det är också viktigt att förstå relationen mellan kursplanens olika delar.

Kursplanens olika delar och kunskapskrav

Syftets uppbyggnad

Varje kursplan inleds med en kort motivering till att det enskilda ämnet finns i skolan. Därefter anges syftena med undervisningen i ämnet. Syftestexten är formulerad så att det tydligt framgår vilket ansvar undervisningen har för att eleverna ska kunna utveckla de kunskaper och förmågor som anges.

Texten avslutas med ett antal långsiktiga mål som är uttryckta som ämnesspecifika förmågor. Dessa gäller för alla årskurser och ligger till grund för kunskapskraven. Målen sätter ingen begränsning för elevernas kunskapsutveckling – det går alltså inte att betrakta dem som något som slutgiltigt kan uppnås.

Ämnets syfte är gemensamt för alla moderna språk.

Det centrala innehållets uppbyggnad

I det centrala innehållet anges vad som ska behandlas i undervisningen. Innehållet är indelat i kunskapsområden som i sin tur består av ett antal punkter. Kunskapsområdena behöver inte motsvara arbetsområden i undervisningen, utan de är enbart ett sätt att strukturera innehållet i ämnet. Hur de olika innehållspunkterna hanteras i relation till varandra är något som lärare tillsammans med elever måste avgöra. Det centrala innehållet säger heller ingenting om hur mycket undervisningstid som ska ägnas åt de olika punkterna.

Det är viktigt att understryka att det centrala innehållet inte behöver utgöra allt innehåll i undervisningen. Det finns alltid möjlighet för läraren att komplettera med ytterligare innehåll utifrån elevernas behov och intresse.

Kunskapskraven

Kursplanerna kompletteras med kunskapskrav i de olika ämnena. Kunskapskraven är konstruerade utifrån ämnets långsiktiga mål och centrala innehåll. Kunskapskraven för moderna språk - kinesiska anger den kunskapsnivå som krävs för betygen A, C respektive E i årskurs 9 inom elevens val respektive språkval.

Kinesiska inom ramen för elevens val och språkval

Förändringar jämfört med den tidigare kursplanen

Kinesiska är ett av världens största språk och Sveriges utbyte med Kina ökar inom många områden. Undervisningen i kinesiska som modernt språk har också växt i svenska skolor. Skolverket har därför på uppdrag av regeringen tagit fram centralt innehåll och kunskapskrav för kinesiska inom ramen för kursplanen i moderna språk. Eleverna har tidigare studerat kinesiska med samma centrala innehåll och kunskapskrav som övriga moderna språk men från och med den 1 juli 2014 gäller den reviderade kursplanen.

Kinesiska ska alltså även fortsättningsvis studeras inom ramen för kursplanen i moderna språk och den reviderade kursplanen har samma syftestext som övriga moderna språk. Centralt innehåll och kunskapskrav för kinesiska står efter centralt innehåll och kunskapskrav för övriga moderna språk i kursplanen. I gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå erbjuds sju steg (sju kurser) i kinesiska och i grundskolan två steg: steg 1 inom ramen för elevens val och steg 1 och 2 inom ramen för språkval (grundskolans två steg motsvarar alltså de första två kurserna i gymnasieskolan och i kommunal vuxenutbildning).

Det centrala innehållet och kunskapskraven för kinesiska gäller den moderna kinesiska som också kallas *rikskinesiska*. Även *mandarin* förekommer ofta i betydelsen rikskinesiska. Det handlar alltså om kinesiska som skrivs med förenklade tecken och där pinyin kan fungera som transkriptionssystem. Tidigare har såväl kinesiska som mandarin använts som beteckning på kinesiska inom ramen för moderna språk men här används beteckningen kinesiska och språkkod ZHO. Språkkoden används också i gymnasieskolans och den kommunala vuxenutbildningens kurskoder.

Byte till den reviderade kursplanen

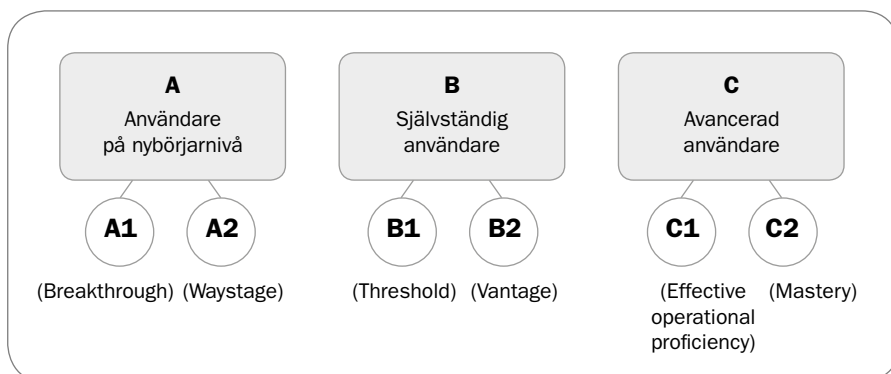
Elever som har läst kinesiska inom ramen för moderna språk ska fortsätta sina studier enligt det nya centrala innehållet och de nya kunskapskraven för kinesiska, det vill säga enligt den reviderade kursplanen i moderna språk. Då kinesiska ryms i moderna språk, precis som tidigare, kommer systemet för meritvärdering att fortsätta gälla för kinesiska på samma sätt som tidigare.

Anknytning till Europarådets referensram för språk

Innehållet i moderna språk – kinesiska kan relateras till det för grundskola och gymnasial utbildning gemensamma systemet med generella och påbyggbara språknivåer, de så kallade stegen (sju stycken). Utgångspunkt för detta stegsystem är Europarådets ”Gemensam europeisk referensram för språk, lärande, undervisning och bedömning”, GERS (Skolverket, 2009).

GERS är ett vedertaget europeiskt system med sex generella språknivåer för språkfärdighet: A1, A2, B1, B2, C1 och C2. För dessa nivåer beskrivs språkfärdigheter från

nybörjarnivå till avancerad nivå. Beskrivningarna i GERS är utförliga när det gäller såväl reception (lyssna och läsa) som produktion (tala och skriva) och interaktion (samtala och medverka i exempelvis brevväxling och chatt).

Ämnena engelska, moderna språk och svenskt teckenspråk för hörande har en progression i sju steg som sträcker sig genom grundskolan och gymnasieskolan. Varje steg motsvarar en kurs i gymnasieskolans ämnesplan för moderna språk, kurs 1–7. Steg 1–2 i moderna språk ryms inom grundskolan. Engelska, steg 1–4 läses i grundskolan. I gymnasieskolan kan eleverna fortsätta från steg 5 upp till steg 7. De sju stegen i engelska, moderna språk och svenskt teckenspråk har samma generella krav på språkfärdighet oavsett vilken nivå i skolsystemet eleven befinner sig på.

Språkfärdighetsnivån för stegen i kinesiska

De sju stegen i kinesiska är justerade i förhållande till övriga språk. Denna anpassning gjordes med anledning av uppdraget att ta fram särskilda kurser för just kinesiska. Nedan finns en tabell som åskådliggör hur de sju stegen/kurserna i kinesiska i kurs- och ämnesplanerna relaterar till övriga moderna språks sju steg/kurser samt till språknivåerna i GERS. En justering av nivån i förhållande till moderna språk samt en avvägning mellan skriftlig och muntlig reception, produktion och interaktion har gjorts för kinesiskan. Stegen i kinesiska ligger på en lägre språkfärdighetsnivå jämfört med de övriga moderna språken. Skälet är bland annat att det kinesiska skriftsystemet inte är alfabetiskt och att det i regel är svårare för en elev i svensk skola att lära sig läsa och skriva kinesiska jämfört med ett språk som har ett alfabetiskt skriftsystem. Det tar också jämförelsevis längre tid innan skriften kan stödja utvecklingen av elevens talade språk och förståelsen av talad kinesiska. Relationen till nivåerna i GERS görs med betygsnivån E som tröskel. Det betyder att elever har all möjlighet att inom ramen för stegen i kinesiska nå längre i sin språkutveckling.

GERS, nivå	A 1.1	A 1.2	A 2.1	A 2.2	B 1.1	B 1.2	B 2.1	B 2.2
Moderna språk		1	2	3	4	5	6	7
Kinesiska – muntligt	1	2	4	6	7			
Kinesiska – skriftligt	2	4	6	7				

Bild 2: Tabellen illustrerar stegens/kursernas språkfärdighetsnivåer i kinesiska i jämfört med moderna språk och språknivåerna i GERS. Varje steg motsvarar en kurs om 100 gymnasiepoäng i gymnasial utbildning. Steg 1 motsvarar elevens val och steg 2 motsvarar språkval i grundskolan. Nivåerna är relaterade till E-betyg, det vill säga en elev som når högre betyg kan också nå högre språknivåer.

Den funktionella och kommunikativa grundsyn på språklärande som betonas i kursplanen i moderna språk ligger till grund även för centralt innehåll och kunskapskrav i kinesiska. Stegen i kinesiska har utformats med moderna språk som ram och de har likalydande formuleringar. Ämnets syfte gäller även för kinesiska. Språkdräkt, innehåll och struktur i centralt innehåll och kunskapskrav i kinesiska är anpassade till kursplanen i moderna språk och avsteg har gjorts endast då det är motiverat, till exempel formuleringar som handlar om användningen av pinyin och förenklade kinesiska tecken.

När det gäller kinesiska, liksom för övriga moderna språk betonas i syftestexten, vikten av att *söka, värdera, välja och tillägna sig innehållet i talat språk och texter från olika källor*. Kunskaper om människors levnadsvillkor i områden där kinesiska används har samma tyngd som i övriga språk. Det är viktigt att ge eleverna förutsättningar att använda olika hjälpmedel för lärande, förståelse, skapande och kommunikation. Digitala hjälpmedel är en stor hjälp i språkundervisning, i synnerhet när man inte befinner sig i målspråkslandet.

SYFTET

Den inledande texten i kursplanen ger svar på frågan varför moderna språk finns som ämne i skolan. Den första meningen, *språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära* är gemensam för alla språkämnerna. På det viset betonar kursplanen att syftet med att lära sig språk är detsamma oavsett vilket språk det gäller.

Kursplanen i moderna språk – kinesiska tecknar konturerna av ett ämne som är viktigt för att eleverna framgångsrikt ska kunna delta i en värld med många internationella kontaktytor. Språk och olika kulturyttringar från olika delar av världen finns överallt i det svenska samhället. De språk som ryms inom ämnet moderna språk är viktiga kommunikations- och informationsspråk i många olika miljöer och sammanhang och används inom så skilda områden som politik, ekonomi, musik och underhållning.

Ämnet moderna språk ger en bakgrund till, och ett vidare perspektiv på, samhälls- och kulturyttringar som eleverna är omgivna av och skapar möjligheter för dem att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang. Att förmedla ett sådant internationellt perspektiv till eleverna ingår i skolans uppdrag och finns inskrivet i läroplanen.

Att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang, och att delta i internationellt studie- och arbetsliv, kan främja den personliga utvecklingen. Ämnet är också viktigt ur ett medborgerligt perspektiv, eftersom det ger ökade möjligheter att ta del av olika informations- och kunskapskällor och sociala medier även på målspråket. Goda kunskaper i målspråket ger eleverna möjligheter att ta del av medborgerlig information från EU eller andra internationella organisationer, utan att vara beroende av en översättares mellanhand.

Tilltro till sin förmåga

Ett av huvudsyftena med undervisningen i moderna språk är att eleverna ska få *tilltro till sin förmåga att använda språket i olika situationer och för skilda syften*. Motivet bakom detta syfte är vetskapen om att ett gott självförtroende är grundläggande för att våga delta språkligt i olika situationer och sammanhang. Det kan vara allt från samtal om musik på målspråket till att delta i ett internationellt arbetsliv. Med tilltro till sin förmåga att kommunicera på andra språk kan eleverna möta nya människor och platser och lämna invanda språkliga miljöer. Trygghet och språklig säkerhet gör att man kan vara den man är på fler än ett språk.

Genom interkulturella erfarenheter och möten utvecklas individens sociokulturella kunskaper, det vill säga kunskaper om vad som är accepterade koder och värderingar i andra kulturer. Detta kan på sikt leda till förståelse för och tolerans för olika kulturer och interkulturell medvetenhet. Språkkunskaper kan på så vis bli viktiga för värdegrundsfrågor och bidra till minskade klyftor i samhället och till ökad delaktighet.

Allsidig kommunikativ förmåga

Undervisningen i moderna språk ska ge eleverna möjlighet att utveckla en *allsidig kommunikativ förmåga*. I en sådan förmåga ingår såväl sociala som interkulturella och språkliga aspekter.

De sociala och interkulturella aspekterna innebär att man kan anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I en social och interkulturell förmåga ingår att så långt som möjligt känna till och använda de kulturella koder och det språkbruk som behövs för att kunna kommunicera i både formella och informella situationer. Det kan handla om ordval, språkmarkörer för artighet, hur jag inleder ett brev eller e-post, hur jag uppträder i olika sammanhang eller tackar och säger nej.

Den kommunikativa förmågan innefattar även en ökande grad av *språklig säkerhet*. Det innebär att i man möjligaste mån behärskar språkets form, det vill säga vokabulär, fraseologi, uttal, prosodi, stavning och grammatik. Syftet med detta är att utveckla komplexiteten och precisionen i elevens språk. Med kunskaper om språkets form kan eleverna utveckla förmågan att uttrycka sig och kommunicera i allt mer avancerade och krävande sammanhang.

Strategier för att stödja kommunikation

Ibland uppstår situationer där man försöker förmedla eller uppfatta ett budskap, men upplever att man inte lyckas nå fram till den som lyssnar. I andra situationer kan det vara svårt att som mottagare förstå ett budskap. Det kan handla om ordval, problem med uttal och prosodi, formuleringsförmåga eller förmåga att anpassa sig till situa-

tion och mottagare. Då behöver man kunna kompensera detta genom till exempel omformuleringar, synonymer, frågor och kroppsspråk. Ett syfte med undervisningen i moderna språk är därför att eleverna ska utveckla och *kunna använda olika strategier*, tillvägagångssätt, så att de övervinner dessa hinder i kommunikationen.

Läs mer om språkliga strategier i Skolverkets text ”Om strategier i engelska och moderna språk” av Lena Börjesson (2012). Texten finns tillgänglig på Skolverkets webbplats.

Egna erfarenheter

När man börjar studera språk och språkområden väcker det ofta frågor om det egna samhället jämfört med målspråkets. Syftet att *sätta innehållet i undervisningen i relation till egna erfarenheter, livsvillkor och intressen* handlar om att eleverna ska få reflektera över skillnader och likheter mellan egna erfarenheter och företeelser i målspråksområdena. Forskning om lärande visar att det är viktigt att undervisningen knyts till elevernas förkunskaper, erfarenheter och behov. Man brukar tala om elevens förståelse. På så vis skapas meningsfulla och funktionella sammanhang.

Sociala och kulturella företeelser

Ett centralt syfte med undervisningen i moderna språk är att eleverna ska få *kunskaper om och förståelse för olika livsvillkor samt sociala och kulturella företeelser i områden och sammanhang där målspråket används*. Sådana kunskaper är en förutsättning för att eleverna ska kunna förstå nyanser, referenser och även underförstådda betydelse i språket i möten med människor, i litteratur och i film.

Genom att eleverna får veta mer om livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika delar av världen där målspråket används, får de möjlighet att reflektera över likheter och skillnader i språkområdena, utan att för den skull direkt värdera dem. På det sättet finns det en central koppling mellan värdegrundsfrågor och undervisningen i moderna språk.

Att kursplanen använder uttrycket *sociala och kulturella företeelser i områden och i sammanhang där språket används* i stället för länder, kan ses mot bakgrund av språkens ökande närvaro i allt fler sammanhang. Språkområden sammanfaller inte heller alltid med nationsgränser. Språk ska ses i ett socialt perspektiv – det är tillsammans med andra människor det används och lärs.

Söka, värdera och välja källor

Många elever har med sig kunskaper i språk från omvärlden utanför skolan: från familjen, övrig omvärld, erfarenheter, intressen och Internet. Mängden information som finns tillgänglig via olika medier är enorm, och möjligheterna att hitta intresseväckande och samtidigt språkligt och kognitivt utmanande material är mycket goda. Forskningen betonar att om eleverna ska kunna tillägna sig ett språk effektivt, är det viktigt att de får möta språket i sammanhang som är begripliga och intresseväckande för dem. Det är samtidigt viktigt att språket ligger på en nivå som innebär vissa språkliga utmaningar.

Ett syfte med undervisningen i moderna språk – kinesiska är därför att eleverna får möjlighet att *söka, värdera, välja och tillägna sig innehållet i talat språk och texter från olika källor*. Tanken med detta är att eleverna ska få lära sig hitta egna vägar till

information som intresserar dem och vänja sig vid att ta vara på det språk som finns tillgängligt i omvärlden.

Hjälpmedel för lärande

För att stödja och utveckla elevernas lärande är det centralt att undervisningen ger dem förutsättningar att *använda olika hjälpmedel för lärande, förståelse, skapande och kommunikation*. Genom att eleverna tränar på att använda olika medier som hjälpmedel i språkundervisningen får de tillgång till ett inflöde av levande och dynamiskt språk att bearbeta och tillägna sig. De får då också en kanal för att uttrycka sig på ett kreativt sätt. På så sätt kan elevernas språk utvecklas i ett autentiskt sammanhang.

Intresse för språk och kulturer och nyttan med språkkunskaper

Litteratur och kunskaper om historia och levnadsvillkor i olika samhällen och områden, kan ge eleverna nycklar till att förstå språket. En viktig uppgift för undervisningen i moderna språk blir därför att *stimulera elevernas intresse för språk och kulturer*. Tillsammans med kunskaperna i kinesiska bidrar kunskaper om omvärlden och kultur i vid bemärkelse inom områden där språket används, till nya perspektiv.

Ett syfte med undervisningen i moderna språk är också att skapa insikt om *nyttan av språkkunskaper*. Vi lever i en allt mer globaliserad värld, olika språk omger oss i vardagen och används inom i stort sett alla områden: privat, i samhället, i olika medier, i arbetslivet och i studiemiljöer nationellt och internationellt. Flera internationella rapporter pekar på behovet av bättre språkkunskaper inom EU för att öka den internationella konkurrenskraften och därmed den ekonomiska tillväxten. Det är därför angeläget för skolan att skapa motivation för svenska elever att studera språk.

De långsiktiga målen

Kursplanens syftestext avslutas med ett antal långsiktiga mål (se ovan under rubriken ”Om kursplanens uppbyggnad”). De är formulerade som förmågor som undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla.

Genom undervisningen i ämnet moderna språk ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- *förstå och tolka innehållet i talat språk och olika slags texter,*
- *formulera sig och kommunicera i tal och skrift,*
- *använda språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådda,*
- *anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang, och*
- *reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där språket används.*

Förmågorna ligger till grund för kunskapskraven i ämnet.

DET CENTRALA INNEHÅLLET

Kunskapsområden i centralt innehåll

Det centrala innehållet i kursplanen anger vilket obligatoriskt innehåll som ska behandlas i undervisningen. Det centrala innehållet i kursplanen för moderna språk - kinesiska är indelat i kunskapsområden: "Kommunikationens innehåll", "Lyssna – reception" och "Tala och samtala – produktion och interaktion" samt "Läsa – reception (förenklade kinesiska tecken)" och "Skriva – produktion och interaktion (förenklade kinesiska tecken)". Dessa områden ringar tillsammans in centrala delar för undervisningen.

Kunskapsområdena är inte tänkta som separata arbetsområden för undervisningen utan kan kombineras på det sätt som läraren i diskussion med eleverna bedömer som mest lämpligt för att uppnå syftet med undervisningen. Under rubriken Centralt innehåll förekommer vissa exempel. De förtydligar innehållet, men kan bytas ut mot andra likvärdiga alternativ.

Indelningen i kunskapsområden har sin grund i den tidigare nämnda gemensamma europeiska referensramen för språk, GERS. I den europeiska referensramen finns ytterligare ett område, mediering, som innefattar förmågan att tolka och översätta. Mediering är bortvald i kursplanen för att det ska vara möjligt att bedriva undervisningen helt på målspråket, något som kan underlätta för elever som inte har svenska som modersmål.

Det finns en tydlig tanke bakom ordningsföljden mellan delarna i ämnets centrala innehåll: *Kommunikationens innehåll* anger vad eleverna läser om, lyssnar till, skriver om samt talar och samtalar om, det vill säga det som står under rubrikerna "Lyssna – reception" och "Tala och samtala – produktion och interaktion" samt "Läsa – reception (förenklade kinesiska tecken)" och "Skriva – produktion och interaktion (förenklade kinesiska tecken)". När undervisningen planeras och när teman, arbetsuppgifter och utvärderingsformer väljs kan oftast olika förmågor integreras, såväl reception som produktion och interaktion. Det innebär att undervisningen kan behandla flera olika punkter under olika rubriker i det centrala innehållet inom ett tema eller ämnesområde. Eleverna kan exempelvis inom samma ämnesområde, eller en kombination av ämnesområden i "Kommunikationens innehåll", lyssna, läsa, interagera samt presentera muntliga och skriftliga framställningar.

I det centrala innehållet för elevens val och språkval i moderna språk i övrigt finns både talat och skrivet språk integrerat under de områdesrubriker som behandlar reception, produktion och interaktion. För kinesiskan är samma områdesrubriker indelade i skriftligt och muntligt. Skälet till uppdelningen är att eleverna i regel utvecklar den muntliga förmågan snabbare än den skriftliga när det gäller kinesiska (se tabell 2 ovan).

I många stycken är det centrala innehållet likartat eller identiskt för moderna språk – kinesiska inom ramen för elevens val, och inom ramen för språkval, trots att språkvalet är den större kursen. (Den motsvaras av steg 2 enligt beskrivningen ovan, tabell 2.) Kursplanen har valt dessa likartade skrivningar eftersom mycket innehåll, till exempel olika typer av talat språk eller strategier, inte har någon angiven svårighetsgrad. Däremot beskriver kunskapskraven med vilken kvalitet eleverna tillämpar det centrala innehållet.

Pinyin och förenklade tecken

Pinyin

Genom det centrala innehållet för kinesiska blir det tydligt att eleverna ska ges möjligheter att utveckla sina språkkunskaper i ett kommunikativt syfte. Kursplanen lämnar stort utrymme för den muntliga språkfärdigheten och eleverna utvecklar i regel ett större muntligt ordförråd än skriftligt. Transkriptionssystemet *hanyu pinyin* (hädanefter används endast benämningen *pinyin*) används genomgående som stöd för muntlig reception, produktion och interaktion samt för skriftlig produktion och interaktion. Med stöd av pinyin får eleverna möjlighet att kommunicera muntligt och skriftligt samt utveckla muntliga och skriftliga färdigheter.

När eleverna får transkribera talad kinesiska till pinyin utvecklar det deras förmåga att uppfatta fonem och förstå talad kinesiska. Pinyin fungerar också som ett stöd när eleven ska tala och skriva på kinesiska. Här kan också ordböcker, såväl i bokform som digitala, vara till hjälp. Pinyin kan också användas som ett stöd för läsning av texter skrivna med förenklade tecken.

Pinyin blir alltså som en bro mellan det talade och skrivna språket och mellan passivt och aktivt teckenförråd. Med hjälp av pinyin kan eleverna producera digital skrift och interagera skriftligt med andra, genom till exempel e-post, chatt eller sms. Det betyder också att eleverna med hjälp av pinyin kan skriva mer avancerade texter än om de skriver med förenklade tecken direkt. Det är dock viktigt att poängtera att skriftlig reception samt skriftlig produktion och interaktion avser texter skrivna med förenklade tecken.

Förenklade tecken

Den kinesiska skriften är inte alfabetisk som det latinska alfabetet och exempelvis grekisk eller kyrillisk skrift. De första kurserna i kinesiska är därför utformade så att det centrala innehållet, när det gäller den skriftliga receptionen och produktionen, även behandlar den kinesiska skriftens uppbyggnad och principerna för streckordning. Alla tecken är uppbyggda av ett begränsat antal grundstreck och ett tecken är ofta uppbyggt av flera olika delar. Det finns olika sätt att analysera tecknen och de däri ingående delarna, till exempel genom att urskilja det som kallas för radikaler. Kursplanen anger inte hur undervisningen ska gå till men betonar att den ska innehålla analys av tecken, då detta kan ge en ökad förståelse för skriftens uppbyggnad. Denna kunskap behövs också för att eleverna ska kunna slå upp kinesiska tecken i en kinesisk ordbok.

En skillnad görs i kursplanen mellan aktiv och passiv teckenkunskap. Tanken är att eleverna kan utveckla ett större passivt förråd av tecken, det vill säga att de kan läsa och känna igen fler tecken än de kan skriva. Eleverna har stor användning av sitt passiva teckenförråd i skriftlig produktion och kommunikation. De kan till exempel, med hjälp av pinyin, skriva texter med förenklade kinesiska tecken på till exempel dator eller mobiltelefon. På så sätt blir den passiva teckenkunskapen användbar i såväl reception som produktion och interaktion.

I det centrala innehållet anges *vanligt förekommande tecken som är relevanta för kommunikationens innehåll*. Vilka *vanligt förekommande tecken* som är relevanta avgörs av de aktuella ämnesområdena och situationerna inom ramen för ”Kommunikationens

innehåll”. Rubriken i det centrala innehållet styr alltså att eleverna möter tecknen i ett funktionellt och meningsfullt sammanhang, bland annat i texter i olika genrer och inom olika domäner (det vill säga handlingsfärer och intresseområden, se nedan under rubriken ”Ämnesområden”). I kursplanen är antalet tecken av dessa anledningar inte preciserat.

I det centrala innehållet betonas hur *tecken som är relevanta för kommunikationens innehåll skrivs för hand, även streckordning*. Denna formulering återfinns inte endast i grundskolan utan även i samtliga sju kurser i kinesiska i gymnasial utbildning eftersom eleverna i alla steg också förväntas skriva tecken för hand. Att forma tecken för hand kan underlätta inläringen av tecken och dessutom främjar det såväl den skriftliga receptionen som den digitala skriftliga produktionen och interaktionen.

En återkommande fråga är vilka tecken elever som lär sig kinesiska i skolan ska lära sig, och hur många tecken eleverna bör behärska aktivt och passivt. Kopplingen mellan rubriken ”Kommunikationens innehåll” och de övriga punkterna i kursplanens centrala innehåll styr lärare och elev i valet av texter och i valet av tecken som eleverna ska lära sig. Kursplanen anger alltså inte någon bestämd lista på tecken.

I den europeiska referensramen GERS, som beskrivs inledningsvis i denna text, finns deskriptorer för olika språkliga nivåer. Europakommissionen har också bidragit till ett samarbetsprojekt mellan universitet i Storbritannien, Frankrike, Italien och Tyskland med namnet *EBCL – European Benchmarking Chinese Language*. EBCL har relaterat den europeiska referensramen till undervisning i kinesiska. Ett resultat av detta arbete är listor med deskriptorer för A1 och A2-nivåer. På EBCL:s webbplats finns nedladdningsbara pdf-versioner med konkreta exempel på nivå för olika ämnesområden.

Se <http://ebcl.eu.com/>

I det följande kommenteras ytterligare det centrala innehållet för kinesiska under respektive områdesrubrik.

Kommunikationens innehåll

Här anges det innehåll som eleverna ska få lyssna till, samtala om, skriva och läsa om. Det kan vara till exempel elevernas intressen samt personer och händelser i den kinesisktalande världen. Inom de områden som förekommer i ”Kommunikationens innehåll” behöver eleven också använda språket i olika situationer. Inom ramen för ”Kommunikationens innehåll” möter eleven språkområdets talade språk och texter med olika innehåll och kan jämföra med och uttrycka egna erfarenheter och intressen. I praktiken kommer kunskapsområdena muntlig respektive skriftlig reception och muntlig respektive skriftlig produktion och interaktion att integreras under ”Kommunikationens innehåll”.

Ämnesområden

Begreppet *ämnesområde* har en vid betydelse och innefattar vad receptionen, produktionen och interaktionen handlar om samt språkets sammanhang och syfte. Sammanhangets betydelse kommenteras på följande sätt i GERS: *Varje handling i språkanvändningen sker i en kontext i en viss situation, inom en av de domäner (handlingsfärer eller intresseområden) som vårt sociala liv kan delas in i. Valet av de domäner som de stude-*

rande förbereds för att verka inom har stor betydelse för vilka situationer, syften, uppgifter, teman och texter man väljer att ta upp i undervisning, provmaterial och aktiviteter.

I GERS definieras följande domäner: den personliga domänen, samhällsdomänen, yrkesdomänen och utbildningsdomänen (se GERS i avsnittet Domäner, sidan 47).

I stegsystemet är fokus inom de lägre stegen på den personliga domänen, exempelvis det som finns runt eleverna: familj, kamrater, skola, fritid. Efter hand, på högre steg, ökar betydelsen av övriga domäner.

Generellt är det betydelsefullt att eleverna kan relatera det som behandlas i undervisningen till sin egen vardag. Förståelsen har stor betydelse för hur man tillägnar sig det språkliga inflödet. Det centrala innehållet anger därför att det ska vara *ämnets-områden som är välbekanta för eleverna*. Närliggande ämnen och situationer som behandlas i elevens val är *intressen, vardagliga situationer, personer och platser*. Det ligger nära till hands att ta upp ämnen och situationer som rör till exempel familj, hem, vänner, berömda personer, betydelsefulla platser, studier, fritidsaktiviteter, film och musik. Undervisningen i språkval ska även omfatta *åsikter och känslor*.

Vardagsliv och levnadssätt

Kunskaper om hur människor lever i områden där kinesiskan används har stor betydelse för att eleverna ska kunna delta i samtal och annan kommunikation och för att väcka intresse för språkområdena. Inom ramen för elevens val handlar det om *vardagsliv och levnadssätt i olika sammanhang och områden där kinesiska används*, medan språkval utvidgar innehållet till att omfatta även *sociala relationer*. Områden kan innebära geografiska områden men också andra sammanhang, till exempel kulturella, där språket används. Sociala relationer syftar på till exempel umgängesformer i familjen, relationen mellan lärare och elev, hur besök hos en läkare eller på en restaurang kan gå till. Formuleringen *Kinesiskans utbredning i världen* (språkval) avser en översiktlig kunskap om språkets historia och om språksituationen för kinesiska idag.

Tillsammans med språkkunskaperna kan kunskaper om kultur och traditioner bidra till nya perspektiv för eleverna. Begreppet kultur har en mycket vid betydelse i ämnesplanen. Det gäller alltså inte bara att eleverna behöver kunskaper om kultur i traditionell bemärkelse som litteratur eller konst. Kursplanens användning av kulturbegreppet innefattar också kulturtraditioner, värderingar och centrala begrepp i olika grupper och sociala sammanhang där språket används. Det handlar om att kunna se och förstå mönster, men samtidigt undvika kollektiva stereotyper. För att kunna göra detta kan eleverna behöva stöd för att uppmärksamma och bli medvetna om kommunikationsmönster i sina egna vardagliga sammanhang.

Även om man i undervisningen behöver använda svenska eller elevens modersmål för att till exempel diskutera *vardagsliv och levnadssätt* i Kina eller i övrigt behandla innehållet under "Kommunikationens innehåll", kan kinesiska också användas, så till vida att eleven till exempel i samband med att innehållet behandlas, kan lära sig hur man tilltalar personal i affärer eller hur ett enklare samtal mellan besökare och anställda på ett museum skulle kunna inledas och avslutas.

Lyssna – reception

Området och punkterna under ”Lyssna - reception” handlar om att utveckla förmågan att förstå och tolka talad kinesiska.

Talat språk

I elevens val och språkval lyfts *tydligt talat språk som är instruerande och beskrivande* från olika *medier* fram som centralt innehåll. Att materialet som används i undervisningen hämtas från olika medier är viktigt för variationens skull. Det kan vara till exempel uttalshjälp, instruerande filmklipp eller textade filmsekvenser. Målspråk som är tydligt talat kan också framföras av personer som inte har målspråket som förstaspråk. Att utveckla förmågan att förstå och tolka *information* är en del av det centrala innehållet från de första stegen. Det kan till exempel i elevens val och språkval handla om att uppfatta klockslag, priser eller annan kortfattad information.

När eleverna lyssnar på olika former av *dialoger och samtal* från elevens val finns en inbyggd progression som består i att det som eleverna lyssnar till blir alltmer varierat och krävande att tillgodogöra sig eller förstå. Dialoger och samtal utgår nämligen från de ämnesområden och situationer som kommunikationens innehåll ramar in.

Språkets form och struktur

I den allsidiga kommunikativa förmågan, som är ett syfte med undervisningen i moderna språk – kinesiska, ingår även kunskaper om språkets form och struktur. Forskning visar att eleverna tillgodogör sig studier av språkliga strukturer bättre när de upplever att strukturen fyller ett omedelbart behov och har ett tydligt syfte i kommunikationen. Detta är innebörden i en funktionell och kommunikativ språksyn. Därför anger kursplanen att eleverna, både inom ramen för elevens val och inom ramen för språkval, ska studera *språkliga företeelser ... i det språk eleverna möter*. Detta språk kan vara talat språk som eleverna själva väljer, till exempel dialoger, samtal eller sånger. Språkliga element som exempelvis vissa grammatiska strukturer ska därför tas in i undervisningen först när de har ett funktionellt syfte för att förtydliga och berika kommunikationen, som är primär.

I elevens val är fokus, när det gäller språkets form eller språkliga företeelser, på *uttal och satsstrukturer*.

Talat språk från Internet

Eleverna behöver lära sig söka och välja *talat språk via Internet och andra medier*. På kinesiska finns dessutom särskilda sociala medier och sökmotorer som skiljer sig från de resurser som eleverna i de flesta fall är vana vid. I framför allt de första stegen behöver eleverna vägledning när de arbetar med *talat språk via Internet och andra medier*. Det kan handla om korta och textade filmklipp, sånger och ramsor eller särskilda elektroniska resurser för undervisning i kinesiska. I kurs 3 ska eleverna lära sig olika sätt att *söka och välja* och från kurs 5 *värdera* innehållet i talat språk från olika medier. Elevernas förmåga till källkritik och förmåga att sälla i utbudet ska utvecklas här liksom i andra ämnen.

Tala och samtala – produktion och interaktion

Området och punkterna under *Tala och samtala – produktion och interaktion* handlar om att utveckla förmågan att tala och samtala på kinesiska.

Presentationer, instruktioner, meddelanden och beskrivningar

I elevens val ska den muntliga produktionen vara *enkel*, det vill säga innehålla grundläggande ord och satsstrukturer med utgångspunkt i kommunikationens innehåll. Det kan vara en kort *presentation* eller *beskrivning* av en kamrat eller familjemedlem, att *ge instruktioner* om var ett föremål finns, att förmedla *meddelanden* om klockslag, om vilken mat som serveras, eller annat av vardaglig eller personlig karaktär. I språkval tillkommer att produktionen ska vara *i sammanhängande tal*. Det betyder i praktiken att eleverna här kan foga samman några korta fraser till mer sammanhängande tal. Eleven kan också i *samtal för kontakt och kommunikation* använda sig av grundläggande ord och uttryck, till exempel för att hälsa med artighetsfraser eller att fortsätta ett samtal med en eller ett par kontaktskapande frågor.

Strategier

Begreppet ”strategi” förekommer ofta i kursplanen. Strategi är ett samlingsbegrepp för olika metoder eller handlingsätt vid kommunikation och i elevernas lärande. Strategier kan vara medvetna eller delvis omedvetna, de kan vara planerade eller spontana. De kan också vara mer eller mindre effektiva. Även att använda hjälpmedel som till exempel lexikon och datorprogram, är en typ av strategi.

Alla människor behöver och använder strategier för att förstå, göra sig förstådda, kommunicera och lära. Inte minst nybörjare i språk behöver under en lång tid kompensering strategier när språkkunskaperna inte riktigt räcker till. Efter hand som språkfärdigheten ökar minskar behovet av rent kompensatoriska strategier, men man fortsätter att använda kommunikativa strategier.

Eleverna behöver bli medvetna om vilka strategier som står till buds. De behöver också hjälp att hitta effektiva strategier både för att kommunicera och för att utveckla språkkunskaperna. Genom undervisningen kan eleverna få stöd i att öka sin medvetenhet om verkningfulla strategier, så att de kan välja att handla på sätt som är anpassade till situation och syfte och som ger goda resultat.

Läs mer om språkliga strategier i Skolverkets text ”Om strategier i engelska och moderna språk” av Lena Börjesson (2012). Texten finns tillgänglig på Skolverkets webbplats i anslutning till ämnesplanen i moderna språk.

Strategier vid interaktion innefattar både receptiva och produktiva strategier. I ett samtal kan deltagarna agera på olika sätt för att stärka samarbetet och se till att samtalet utvecklas i rätt riktning.

I elevens val ska undervisningen behandla *strategier för att lösa språkliga problem i samtal, till exempel gester och frågor*. Detta handlar till exempel om att ställa frågor eller att be personen att upprepa budskapet för ökad förståelse. Även icke-verbal kommunikation som gester och mimik är verktyg för kommunikation. Det kan till exempel innefatta ogillande eller bekräftande språkljud och tolkning av ansiktsuttryck. Gester kan användas i förstärkande eller frågande syfte. I språkval tillkommer *omformuleringar*

som strategi vid språkliga problem, till exempel att kunna ställa en fråga på olika sätt för att mottagaren ska förstå den.

I påföljande kurser (kinesiska 3–7 i gymnasial utbildning) kan det handla om effektiva kommunikationsstrategier som löser problem och förbättrar interaktionen i diskussioner. Det kan röra sig om regler för turtagning och hur man visar att man håller med eller har en avvikande uppfattning. Det kan också handla om hur man tar initiativ till interaktion, till exempel vilka artighetsmarkörer som används eller hur maktstrukturer och relationer kan påverka interaktionen. För varje kurs förväntas eleven bli alltmer aktiv i samtal och diskussioner.

Läsa – reception

Området och punkterna under ”Läsa – reception” handlar om att utveckla förmågan förstå och tolka kinesiska texter.

Olika slags texter

I elevens val får eleverna möta enkla texter som är *beskrivande*. I språkval tillkommer texter som är *instruerande* och *berättande*. Även här kan *illustrationer* användas som stöd vid läsningen. Det är viktigt att poängtera att texterna ska vara *enkla*.

Skrivna meddelanden kan till exempel vara sms, skyltar eller lappar på en anslags-tavla. *Skrivna dialoger* kan handla om vardagliga situationer där man hälsar på varandra och berättar vad man heter och varifrån man kommer. Det kan till exempel vara en dialog som utspelar sig på en restaurang eller i en affär.

Att texterna ska komma från *olika medier* kan till exempel innebära att man arbetar med en annons i en tidning, en kort berättelse i en barnbok eller en inledande text på en webbsida.

Stöd vid läsning

Eleverna kan behöva använda sig av stöd när de läser på kinesiska, till exempel *illustrationer* och transkriptioner till *pinyin* av vissa tecken. Det finns olika *hjälpmedel* som eleverna kan använda som stöd vid läsning. *Syntetiskt tal* kan vara en god hjälp och likaså ordböcker. Syntetiskt tal innebär att talet är artificiellt och skapat på maskinell väg. I en *elektronisk ordbok* kan texten kompletteras med bilder, filmer och ljud. När man arbetar med digital text på kinesiska, väljer och läser texter från Internet, eller läser kinesiska böcker på en läsplatta, finns också många olika lexikonfunktioner att arbeta med.

Texter från Internet

Precis som med talat språk ska undervisningen i kinesiska också arbeta med texter från Internet och andra medier. I språkval handlar det om att eleverna ska lära sig att *orientera sig i texter och hitta information på Internet och i andra medier*. Det kan handla om att få vägledning till resurser av olika slag på Internet, till exempel olika online-verktyg för språkstudier eller hur man använder kinesiska sökmotorer.

Skriva – produktion och interaktion

Området och punkterna under ”Skriva – produktion och interaktion” handlar om att utveckla förmågan att skriva och kommunicera i skrift på kinesiska.

Eleverna får möjlighet att stegvis utveckla sin förmåga att producera olika typer av texter och att interagera i skrift. Fokus är dock inledningsvis på att lära att sig skriva tecken och förstå hur systemet är uppbyggt. Se avsnittet om förenklade tecken ovan. De texter eleverna ska producera blir till att börja med, inom elevens val, *enkla* till exempel *presentationer, meddelanden och skrivna dialoger*.

Kunskapskrav

Kunskapskraven är skrivna i löpande text och ger helhetsbeskrivningar av vilka kunskaper som krävs för de olika betygsstegen. De grundar sig på de långsiktiga målen för ämnet som beskrivs i ämnets syfte samt på det centrala innehållet. För att nå betyget E, C eller A krävs att elevens kunskaper motsvarar beskrivningen av kunskapskravet i sin helhet.

Det är viktigt att läsa och förstå kunskapskraven ur ett helhetsperspektiv. Men för att det ska vara lätt att urskilja progressionen kan man genom de fetmarkerade orden eller fraserna synliggöra vad som skiljer kunskapskraven på de olika betygsstegen från varandra. Kunskapskraven utgår från de långsiktiga målen och relaterar till det centrala innehållet.

Läs mer om kunskapskravens uppbyggnad i moderna språk i ”Kommentarmaterial till kursplanen i moderna språk”. Se text under rubriken ”Relationen mellan stegen i kinesiska och stegen i moderna språk” om hur kinesiska förhåller sig till övriga moderna språk.

Mer att läsa

- Kommentarmaterial till kursplanen i moderna språk
- Grundskolans bedömningsstöd för moderna språk (franska, spanska och tyska)
- Gymnasieskolans ämnesplan moderna språk (SKOLFS 2010:124) samt ämneskommentarer för moderna språk
- Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning (GERS)
- Europeisk språkportfolio
- ”Om strategier i engelska och moderna språk” av Lena Börjesson, Skolverket (2012)

Samtliga dokument finns tillgängliga på Skolverkets webbplats www.skolverket.se.

Skolverket